

Grundskolan hösten 2022

Sammanfattning:

- Elevantalet fortsätter att öka och har gjort så sedan 2016. Antalet elever är över 3 100 höstterminen 2022, vilket är den högst uppmätta siffran sedan mätningarna påbörjades 1975.
- Ökningen beror i huvudsak på att antalet barn med ukrainska och ryska som modersmål ökat kraftigt hösten 2022. Detta har resulterat i att ukrainska nu är det tredje vanligaste modersmålet förutom svenska. I topp ligger fortsatt lettiska och rumänska.
- Den positiva trenden för antalet barn som får hemundervisning fortsätter och antalet är nästan uppe i 110 elever höstterminen 2022, hösten 2012 fick endast åtta barn hemundervisning.
- Om man räknar med barnen som får hemundervisning och de tre åländska barn som går i skola utanför Åland uppgår det totala antalet grundskolelever till 3 233, vilket är 57 fler än hösten 2021.
- Över 340 barn går i skolor med 50–99 elever. Barn som läser på skolor i denna storleksklass har minskat drastiskt sedan år 2000 då antalet var nästan 600. Antal barn i skolor med över 200 elever har i stället ökat kraftigt under samma period.
- Ungefär en fjärdedel av eleverna i grundskolan får någon typ av stöd för lärande. Bland de fyra olika stödformerna är specialpedagogiskt stöd vanligast och hösten 2022 får 14 procent denna stödform. Stöd för lärande och skolgång är vanligare bland pojkarna.
- I och med att den nya läroplanen infördes 2021 tillkom två nya former av språkstöd för elever med ett annat modersmål än svenska, "förberedande undervisning" och "ämnesspecifikt språkstöd". Hösten 2022 får 94 elever förberedande undervisning medan 42 har ämnesspecifikt språkstöd.
- Nästan 80 procent av alla elever i årskurs fem och sex läser ett frivilligt språk. Huvuddelen eller 87 procent av de som läser ett frivilligt språk läser finska, bland de resterande läser ungefär 9 procent franska och 4 procent tyska.
- I början av 2000-talet läste över 90 procent av alla sexor ett frivilligt språk. Sedan dess har deltagandet sjunkit och den negativa trenden fortsätter även hösten 2022 då andelen är nere på 75 procent. Det är främst studierna i det klart största språket, finska, som minskat, från över 80 procent år 2000 till 65 procent aktuell höst.
- På högstadiet är andelen som läser ett frivilligt språk 45 procent, medan 21 procent läser två språk. Resterande läser inte något frivilligt språk alls. Andelen flickor som väljer att läsa två språk är nästan dubbelt så stor som samma andel bland pojkarna. Flest läser finska (55 procent) följt av tyska (17 procent).

Innehåll

Tabellförteckning.....	2
Figurförteckning.....	2
Beskrivning av statistiken.....	3
Elever i grundskolan.....	5
Stödformer	10
Språkstudier	12
Övrigt om grundskolan.....	15

Tabellförteckning

Tabell 1. Antal elever efter kommun där undervisningen bedrivs samt kön och årskurs hösten 2022	5
Tabell 2. Antal elever efter skola och distrikt hösten 2000–2022	6
Tabell 3. Antal elever efter hemkommun och typ av skola hösten 2022	7
Tabell 4. Elever med stöd för lärande och skolgång efter typ av stöd, stadium, kön och modersmål hösten 2022	10
Tabell 5. Elever med specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd hösten 2022 efter planerade stödformer, stadium och kön.....	11
Tabell 6. Elever med språkstöd hösten 2022 efter typ av stöd	11
Tabell 7. Frivilliga språkstudier på högstadiet efter kön och språk hösten 2022	13
Tabell 8. Elevernas val av tillvalsämnen på högstadiet efter ämne och kön hösten 2022	15

Figurförteckning

Figur 1. Antal elever i grundskolan 1975–2022.....	5
Figur 2. De tio vanligaste modersmålen förutom svenska hösten 2021 och 2022	8
Figur 3. Andel elever med ett annat modersmål än svenska hösten 2011–2022, efter skoldistrikt	8
Figur 4. Antal elever med hemundervisning 2012–2022	9
Figur 5. Antal elever 2000 och 2022, efter storlek på skolan.....	9
Figur 6. Andel elever med någon typ av planerat stöd hösten 2015–2022	10
Figur 7. Andel av sexorna som läser ett frivilligt språk hösten 2022, efter distrikt.....	12
Figur 8. Andel av eleverna i årskurs sex som läser ett frivilligt språk hösten 2000–2022, efter språk	13
Figur 9. Andel av eleverna i årskurs nio som läser frivilliga språk hösten 2001–2022, efter antal språk...	14
Figur 10. Andel av högstadieleverna som läser frivilliga språk hösten 2022, efter skola och antal språk	14
Figur 11. Andel elever som får skolskjuts hösten 2022, efter region	15

Beskrivning av statistiken

Detta meddelande innehåller statistik om eleverna i de åländska grundskolorna, deras språkstudier, stöd, ämnesval och modersmål.

Det huvudsakliga statistiska måttet är antalet elever, redovisat bland annat efter kön, skola, årskurs, kommun, typ av undervisning och val av frivilliga språk.

Statistiken beskriver situationen i början av läsåret 2022–2023, eller den 30 augusti 2022. Dessutom görs en del jämförelser med tidigare år.

Statistiken baseras på individuppgifter som ÅSUB har begärt in från grundskolorna. Insamlingen är en totalundersökning och uppgifter från samtliga grundskolor ligger till grund för statistiken. ÅSUB har gjort vissa kompletteringar och korrigeringar av statistiken efter kontakter med skolorna och skolförvaltningarna.

Definitioner och förklaringar:

Landsbygden	Alla kommuner på fasta Åland utom Mariehamn
Skärgården	Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö
Skoldistrikt	Mariehamn Norra Ålands utbildningsdistrikt (Finström, Geta, Saltvik, Sund, Vårdö) Södra Ålands utbildningsdistrikt (Eckerö, Hammarland, Jomala, Lemland, Lumparland) Övriga skärgården (Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga) (Uppgifterna per distrikt avser de grundskolor som är belägna i de kommuner som ingår i distrikten. Mariehamn och övriga skärgården är per definition inga distrikt, även om visst samarbete mellan skolorna ingående i distrikten kan förekomma. Denna kategorisering har gjorts för resultatredovisningens skull.)
-	Exakt 0 enheter
.	Uppgift ologisk, kan ej förekomma
..	Uppgift saknas

Fler förklaringar och definitioner presenteras vid behov inför varje ny resultatredovisning.

ÅSUB publicerar sedan år 2000 ett årligt meddelande med grundskolestatistik. Meddelandet liksom ytterligare statistik om grundskolan, bland annat flera tidsserier och mera detaljerade uppgifter, finns på ÅSUBs webbplats (www.asub.ax).

Statistik om lärarna inom det åländska skolväsendet publiceras vart tredje år, senast våren 2020.

Övrig årlig utbildningsstatistik som ÅSUB ger ut gäller utbildningen efter grundskolan och vid Högskolan på Åland, avlagda examina, utbildning som inte leder till examen samt studerande utanför Åland.

Den åländska grundskolan

Grundskolan är obligatorisk och omfattar nio årskurser, varav årskurs 1–6 utgör lågstadiet och årskurs 7–9 högstadiet.

Grundskolorna upprätthålls av kommunerna. Mariehamn har tre egna grundskolor, varav en är lågstadieskola och två är sammanhållna grundskolor. Landsbygdskommunerna och Vårdö har egna lågstadieskolor, men gemensamma högstadieskolor under kommunalförbunden Norra Ålands utbildningsdistrikt respektive Södra Ålands utbildningsdistrikt. Skärgårdskommunerna utom Vårdö har var och en egna skolor med både låg- och högstadium.

För elever med intellektuell funktionsnedsättning upprätthåller Kyrkby högstadieskola träningsundervisning för hela Åland. Den är elvaårig och börjar vid sex års ålder. Både de som går i årskurs 0 och 1 i träningsundervisningen hänförs i statistiken till årskurs 1, medan den sista årskursen redovisas som årskurs 10.

Från och med höstterminen 2021 började skolorna följa en ny läroplan. Läroplanen stipulerar bland annat att skolorna ska erbjuda förberedande undervisning för elever i behov av stöd i svenska och grundläggande utbildning för vuxna. Dessa elever är inte alltid inskrivna i någon särskild årskurs varför den totala siffran över antalet elever i grundskolan inte alltid överensstämmer med antalet elever i alla årskurser.

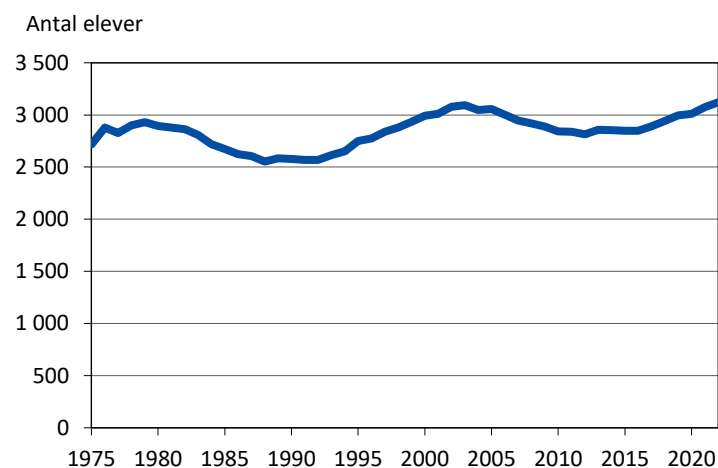
Utöver de kommunala skolorna fanns från och med hösten 2011 Waldorfskolan på Åland som drivs av Waldorf Åland r.f., men från och med hösten 2018 har Waldorfskolan temporärt ingen grundskoleverksamhet.

Elever i grundskolan

Rekordmånga grundskoleelever

Antalet elever i den åländska grundskolan fortsätter att öka och har gjort så sedan 2016. Antalet elever är över 3 100 höstterminen 2022, vilket är den högst uppmätta siffran sedan mätningarna påbörjades 1975 (se Figur 1 nedan).

Figur 1. Antal elever i grundskolan 1975–2022

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Lågstadiet ökade med 55 elever medan högstadiet minskade med 12. Likt de senaste åren utgörs grundskoleeleverna av 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Se Tabell 1 för elevantal per kommun där undervisningen bedrivs, kön och årskurs.

I Sottunga kommun påbörjades ingen undervisning i grundskolan hösten 2022.

Tabell 1. Antal elever efter kommun där undervisningen bedrivs samt kön och årskurs hösten 2022

Kommun	Totalt	Kön		Lågstadiet							Högstadiet				
		Flickor	Pojkar	Totalt	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Totalt	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Åk 10
Åland	3 121	1 533	1 588	2 063	340	345	344	336	353	345	1 051	325	363	360	3
Brändö	22	12	10	12	3	3	1	2	2	1	10	3	5	2	-
Eckerö	53	27	26	53	11	9	6	12	9	6	-	-	-	-	-
Finström	440	217	223	198	27	28	34	39	35	35	242	73	81	88	-
Föglö	37	20	17	31	5	5	8	2	6	5	6	1	4	1	-
Geta	39	24	15	39	9	6	6	7	7	4	-	-	-	-	-
Hammarland	118	57	61	118	22	17	16	18	27	18	-	-	-	-	-
Jomala	763	350	413	394	67	67	65	60	64	71	369	117	124	125	3
Kumlinge	23	10	13	10	3	1	2	1	1	2	6	3	2	1	-
Kökar	5	-	5	1	-	-	-	1	-	-	4	1	-	3	-
Lemland	148	76	72	148	24	27	29	29	10	29	-	-	-	-	-
Lumparland	20	9	11	20	-	-	10	-	1	9	-	-	-	-	-
Saltvik	138	81	57	138	31	23	23	28	22	11	-	-	-	-	-
Sottunga	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sund	56	28	28	56	6	10	10	15	11	4	-	-	-	-	-
Vårdö	20	14	6	20	3	4	5	4	1	3	-	-	-	-	-
Mariehamn	1 239	608	631	825	129	145	129	118	157	147	414	127	147	140	-

Not: I totalen för respektive kommun ingår även elever som inte är inskrivna i någon särskild årskurs. Ex. elever i förberedande undervisning eller grundvux.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

En tydlig trend sedan år 2000 är att eleverna blivit fler i Mariehamn och Södra Ålands utbildningsdistrikt medan antalet elever varit på ungefär samma nivå inom Norra Ålands utbildningsdistrikt och minskat i övriga skärgården (Tabell 2). I det senare fallet sticker övriga skärgården ut då antalet elever mer än halverats under nämnda tidsperiod. De senaste tre åren verkar dock antalet elever ha stabiliserats och till och med ökat något. I Mariehamn är antalet elever på ungefär samma nivå som året innan, vilket är ett litet avsteg från den positiva trend Mariehamn haft sedan 2015.

Tabell 2. Antal elever efter skola och distrikt hösten 2000–2022

Distrikt	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skola											
Åland	2 993	3 058	2 841	2 848	2 849	2 890	2 943	2 994	3 010	3 075	3 121
Mariehamn	1 064	1 096	1 058	1 038	1 049	1 090	1 131	1 135	1 189	1 240	1 239
Strandnäs ¹⁾	381	409	397	405	397	425	448	468	496	514	511
Ytternäs	252	262	248	247	240	245	260	248	263	269	280
Övernäs ²⁾	232	198	169	386	412	420	423	419	430	457	448
Övernäs hs ²⁾	199	227	244
Södra Ål. utb.distrikt	999	1 044	976	1 014	1 010	1 034	1 055	1 090	1 060	1 070	1 102
Eckerö	71	65	57	49	48	51	50	51	47	46	53
Kyrkby hs	326	402	331	338	328	354	376	384	369	376	391
-därav trän.und.	31	31	30	21	20	27	27	27	21	27	32
Lemland	135	135	147	123	123	125	112	129	139	145	148
Lumparland	29	27	30	29	26	30	30	30	24	20	20
Näfsby	117	100	96	114	111	111	114	115	109	111	118
Södersunda	104	83	105	133	124	113	119	111	108	96	99
Vikingaåsen	217	232	210	228	250	250	254	270	264	276	273
Norra Ål. utb.distrikt	705	721	643	655	665	651	654	675	677	679	693
Geta	42	25	26	22	27	26	32	34	37	30	39
Godby hs	226	257	233	212	211	215	210	216	229	242	242
Källbo (Godby) ³⁾	83	140	177	181	187	196	191	197	199	202	198
Emkarby ³⁾	50
Pålsböle ³⁾	56	58
Rangsby	58	57	55	64	64	66	72	74	68	77	76
Sund	89	90	50	79	82	66	70	71	65	63	56
Vårdö	30	26	35	25	28	27	24	25	28	22	20
Ödkarby	71	68	67	72	66	55	55	58	51	43	62
Övriga skärgården	225	197	164	124	120	109	103	94	84	86	87
Brändö ⁴⁾	61	53	43	31	31	28	30	22	21	23	22
Lappo ⁴⁾	8	6
Föglö	58	59	54	54	45	37	38	39	37	35	37
Kumlinge ⁵⁾	45	32	27	16	22	24	19	17	16	19	23
Enklinge ⁵⁾	6
Kökar	31	33	27	20	21	18	14	16	10	9	5
Sottunga	16	14	13	3	1	2	2	-	-	-	-
Waldorfskolan ⁶⁾	.	.	.	17	5	6

¹⁾ För 2000 är siffrorna för Strandnäs summerade för de två separata skolor som fanns då (låg- resp. högstadium).

²⁾ Fr.o.m. 2011 är Övernäs lågstadium och högstadium en sammanhållen grundskola, Övernäs skola.

³⁾ När Källbo skola öppnades 2005 ersatte den Godby och Emkarby skolor. 2010 flyttade Pålsböle skolas elever till Källbo.

⁴⁾ När Lappo skola stängdes 2010 överfördes eleverna till Brändö skola.

⁵⁾ När Enklinge skola stängdes 2004 överfördes eleverna till Kumlinge skola.

⁶⁾ Waldorfskolan har uppehåll i sin verksamhet sedan hösten 2018.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Jomala och Lemland har flest elever som går i en annan kommuns skola

Tabell 3 visar antalet elever kommunvis, d.v.s. hur många barn från varje kommun som går i grundskolan. Dessutom ser man hur många barn som går i skola i sin hemkommun, hur många som går i en skola som är gemensam för flera kommuner eller i en skola i en annan kommun än hemkommunen och hur många som får hemundervisning. De största grupperna som går i annan kommuns skola är elever från Järsö-Nåtöområdet i Lemland och från Solberget-Kalmarnäs i Jomala som går i skola i Mariehamn. Då man räknar med de 109 barn som får hemundervisning och 3 åländska barn som går i skola utanför Åland är totalantalet grundskoleelever 3 233, vilket är 57 fler än hösten 2021. Nästan 5 procent av skolbarnen bor i skärgården, cirka 61 procent på landsbygden och 34 procent i Mariehamn.

Tabell 3. Antal elever efter hemkommun och typ av skola hösten 2022

Elevens hemkommun	Elever totalt		Typ av skola		
	Antal	Procent av alla elever	Egen	Gemensam/ Annan kommun	Hemundervisn.
Åland	3 233	100,0	2 311	813	109
Brändö	26	0,8	22	1	3
Eckerö	87	2,7	53	34	-
Finström	299	9,2	195	96	8
Föglö	45	1,4	39	2	4
Geta	56	1,7	39	17	-
Hammarland	185	5,7	117	59	9
Jomala	705	21,8	369	325	11
Kumlinge	23	0,7	23	-	-
Kökar	5	0,2	5	-	-
Lemland	277	8,6	147	115	15
Lumparland	40	1,2	19	19	2
Saltvik	216	6,7	138	74	4
Sottunga	9	0,3	-	-	9
Sund	101	3,1	56	42	3
Vårdö	42	1,3	20	22	-
Mariehamn	1 117	34,5	1 069	7	41
Landskomm.	2 116	65,5	1 242	806	68
- Landsbygden	1 966	60,8	1 133	781	52
- Skärgården	150	4,6	109	25	16

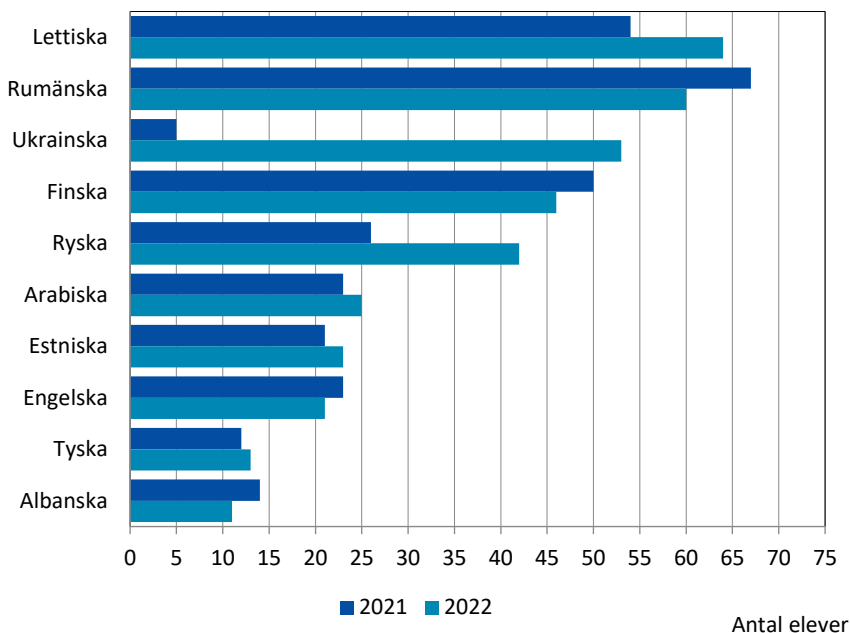
Not: I kategorin Gemensam skola ingår högstadieskola som kommunen upprätthåller i form av kommunalförbund tillsammans med andra kommuner och träningsundervisningen vid Kyrkby högstadieskola. Tre elever som går i skola utanför Åland ingår i Annan kommuns skola.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Stor ökning av elever med ukrainska och ryska som modersmål

Från att ha varit ett språk som endast ett fåtal elever haft som modersmål är nu ukrainska det tredje vanligaste modersmålet förutom svenska (se Figur 2 på nästa sida). Hösten 2021 hade endast 5 elever ukrainska som modersmål, vilket ökat till 53 hösten 2022. Även antal elever med ryska som modersmål har ökat, från 26 året innan till 42 hösten 2022. Trots att elever med ukrainska och ryska som modersmål ökat mycket är lettiska och rumänska fortfarande de två modersmål förutom svenska som dominerar.

Figur 2. De tio vanligaste modersmålen förutom svenska hösten 2021 och 2022

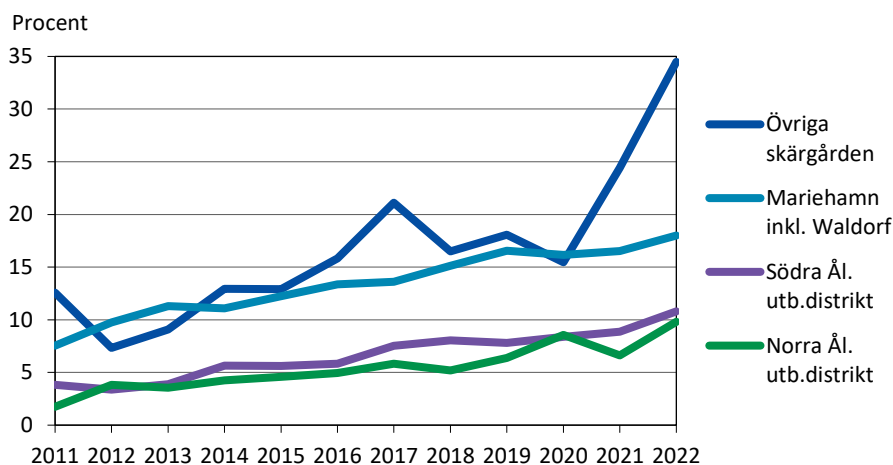

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

I och med den kraftiga ökningen av elever med ukrainska och ryska som modersmål stiger också andelen med annat modersmål än svenska till nästan 14 procent hösten 2022. Att jämföra med 12 procent hösten 2021 och 4 procent år 2010.

Hösten 2022 har övriga skärgården högst andel elever med ett annat modersmål än svenska, cirka 34 procent, följt av Mariehamn med 18 procent (se Figur 3 nedan). I jämförelse med höstterminen 2020 har andelen med ett annat modersmål än svenska ökat kraftigt i övriga skärgården. Ökningen beror på att andelen med ett annat modersmål än svenska har blivit betydligt större i Brändö- och Kumlinge grundskola¹. Sedan 2011 har andelen med ett främmande modersmål ökat i samtliga distrikt. Ökningen har procentuellt sett varit störst inom Norra Ålands utbildningsdistrikt.

Figur 3. Andel elever med ett annat modersmål än svenska hösten 2011–2022, efter skoldistrikt

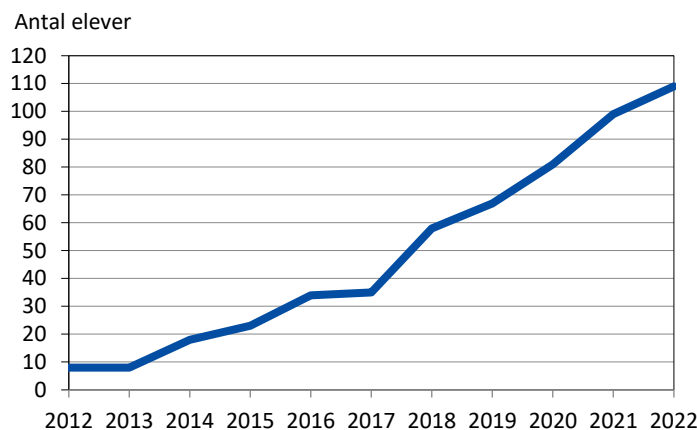
Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

¹ Observera att elevantalet är lågt i skärgårdsskolorna varför mindre ändringar får stora utslag i statistiken.

Fortsatt ökning av barn med hemundervisning

Barn som får hemundervisning fortsätter att öka och höstterminen 2022 är antalet nästan 110. Hösten 2012 fick endast 8 barn hemundervisning. Se Figur 4 nedan. Könsfördelningen är jämn bland hemskoleeleverna och 48 procent bor på landsbygden, 38 procent i Mariehamn och resterande 14 procent i skärgården. Nästan 80 procent av de som får hemundervisning på Åland är födda i Sverige

Figur 4. Antal elever med hemundervisning 2012–2022

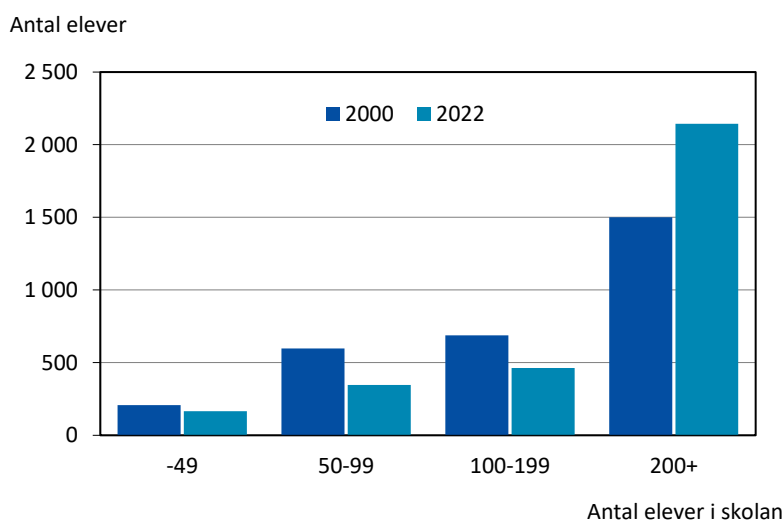

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Antalet barn i skolor med 50–99 elever minskar till fördel för skolor med över 200 elever

I Figur 5 presenteras antal elever efter storleken på skolan de går i (storleken är mätt i antal elever). Höstterminen 2022 gick över 340 barn i skolor med 50–99 elever. Barn som läser på skolor i denna storleksklass har minskat drastiskt sedan år 2000, då antalet var nästan 600. Antal barn i skolor med över 200 elever har i stället ökat kraftigt under samma period. Något som tydligt påverkat dessa siffror var en serie sammanslagningar av grundskolor under 2000-talets första decennium. Till exempel gick Godby och Emkarby lågstadieskolor 2005 ihop till Källbo skola och 2010 flyttades också Pålsole skolas elever till Källbo.

Figur 5. Antal elever 2000 och 2022, efter storlek på skolan

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Stödformer

I detta kapitel presenteras dels uppgifter om stödet för lärande och skolgång och dels uppgifter om stöd i det svenska språket.

En fjärdedel av grundskoleeleverna får stöd för lärande och skolgång

Ungefär en fjärdedel av eleverna i grundskolan får någon typ av stöd för lärande och skolgång, vilket kan ses i Tabell 4 nedan. Bland de fyra olika stödformerna är specialpedagogiskt stöd vanligast och hösten 2022 får 14 procent denna stödform.

Stöd för lärande och skolgång är vanligare bland pojkarna och särskilt tydlig är skillnaden bland de som får mångprofessionellt stöd eller träningsundervisning. Dessa stödtyper är ungefär dubbelt så vanliga bland pojkarna som bland flickorna.

Bland elever med ett annat modersmål än svenska är det dubbelt så vanligt att få mångprofessionellt stöd i jämförelse med de som har svenska som modersmål. För övriga stödformer är skillnaden väldigt liten.

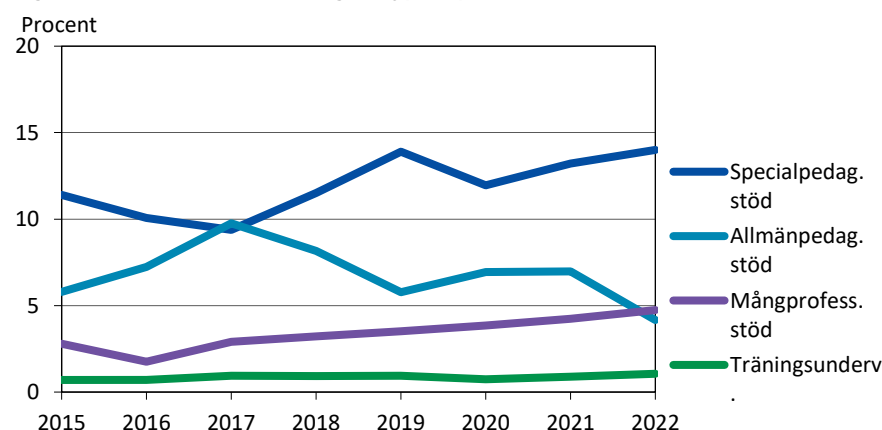
Tabell 4. Elever med stöd för lärande och skolgång efter typ av stöd, stadium, kön och modersmål hösten 2022

Antal elever Typ av stöd	Totalt	Stadium		Kön		Modersmål	
		Lågstadiet	Högstadiet	Flickor	Pojkar	Svenska	Ej svenska
Antal elever totalt	3 121	2 063	1 051	1 533	1 588	2 681	440
Andel med stöd totalt (%)	24,0	23,3	25,4	20,2	27,6	23,5	26,6
därav efter typ av stöd							
Allmänpedagogiskt stöd	4,2	4,0	4,6	4,0	4,3	4,4	3,0
Specialpedagogiskt stöd	14,0	13,8	14,5	12,3	15,7	14,0	14,1
Mångprofessionellt stöd	4,7	4,4	5,4	3,1	6,3	4,1	8,6
Träningsundervisning	1,1	1,1	1,0	0,8	1,3	1,1	0,9

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Sedan 2015, då det nuvarande systemet för stöd för lärande och skolgång infördes i läroplanen, har andelen som får någon typ av stöd ökat, från 21 procent till 24 procent hösten 2022. Ökningen beror i huvudsak på att allt fler elever får specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd (se Figur 6 nedan).

Figur 6. Andel elever med någon typ av planerat stöd hösten 2015–2022

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

För elever med specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd planeras olika stödformer så som specialundervisning på deltid, stödundervisning samt assistent- och tolkningstjänster. Under hösten 2022 får 425 av dessa elever specialundervisning på deltid och 132 får stödundervisning. Av de 105 elever som får assistenttjänster är en övervägande andel pojkar. Bara sex elever med specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd får tolkningstjänster hösten 2022.

Tabell 5. Elever med specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd hösten 2022 efter planerade stödformer, stadium och kön

Stödform	Totalt	Stadium		Kön	
		Lågstadiet	Högstadiet	Flickor	Pojkar
Elever totalt	668	395	273	261	407
Specialundervisning på deltid	425	259	166	176	249
Stödundervisning	132	57	75	58	74
Assistenttjänster	105	77	28	24	81
Tolkningsstjänster	6	2	4	3	3

Not: Samma elev kan få flera än en stödform.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Nya typer av språkstöd för elever med ett annat modersmål än svenska

I och med att den nya läroplanen infördes 2021 tillkom nya former av språkstöd för elever med ett annat modersmål än svenska. Samtidigt fasades det tidigare stödet "stödundervisning i svenska" ut. Hösten 2022 får 94 elever förberedande undervisning och något fler flickor än pojkar erhåller detta språkstöd. Förberedande undervisning ska ge eleven tillräckliga kunskaper i svenska och övriga färdigheter som behövs för att inleda allmän undervisning i grundskolan. Ett annat språkstöd som infördes var ämnesspecifikt språkstöd, vilket syftar till att ge eleven stöd i svenska för att kunna tillgodogöra sig undervisningen. Detta stöd får 42 elever hösten 2022 och även i detta fall är flickorna i majoritet.

Tabell 6. Elever med språkstöd hösten 2022 efter typ av stöd

Stödform	Totalt	Kön	
		Flickor	Pojkar
Elever totalt	136	74	62
Förberedande undervisning	94	51	43
Ämnesspecifikt språkstöd	42	23	19

Not: Samma elev kan ha båda stödformerna.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Språkstudier

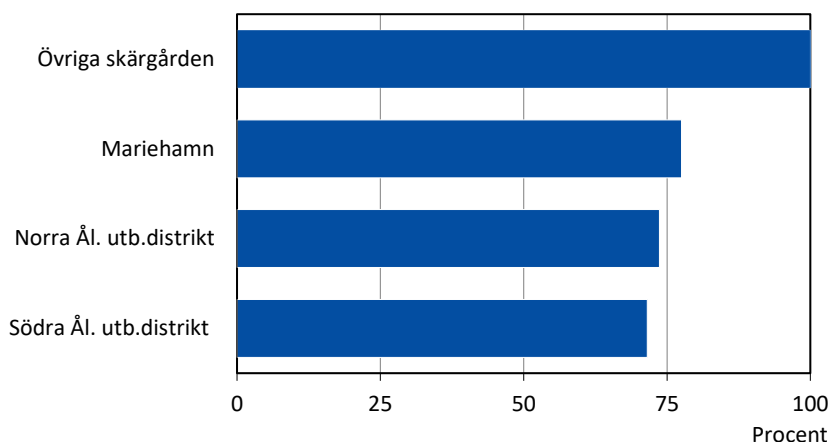
Studierna i engelska, som är ett obligatoriskt språk, börjar i de flesta skolor i trean. Skolorna kan erbjuda finska, tyska, franska, spanska eller ryska som första frivilliga språk. I dagsläget ges endast finska, tyska och franska på lågstadiet. På högstadiet sker undervisning i alla nämnda språk förutom ryska och man kan läsa två av de frivilliga språken samtidigt.

Nästan 80 procent av eleverna i årskurs 5 och 6 läser ett frivilligt språk

Cirka 77 procent av alla elever i årskurs fem och sex läser ett frivilligt språk. Bland flickorna läser 80 procent ett frivilligt språk medan andelen bland pojkarna är 75 procent. Huvuddelen eller 87 procent av de som läser ett frivilligt språk läser finska, bland de resterande läser 9 procent franska och 4 procent tyska.

Hur stor del av eleverna som väljer att läsa något frivilligt språk varierar mellan skolorna. I Figur 7 visas dessa uppgifter sammanslagna till större distrikt och endast elever i årskurs sex ingår. Något som sticker ut är att samtliga sjätteklassare i skärgården förutom Vårdö läser ett frivilligt språk hösten 2022. Man ska dock beakta att färre än tio elever går i årskurs sex i skärgården aktuell höst. Efter skärgården följer Mariehamn där ungefär 78 procent av eleverna i årskurs sex läser ett frivilligt språk. I Södra Ålands distrikt läser 72 procent ett frivilligt språk hösten 2022. Detta är lägst bland alla distrikt och en nedgång från året innan då andelen var drygt 80 procent.

Figur 7. Andel av sexorna som läser ett frivilligt språk hösten 2022, efter distrikt

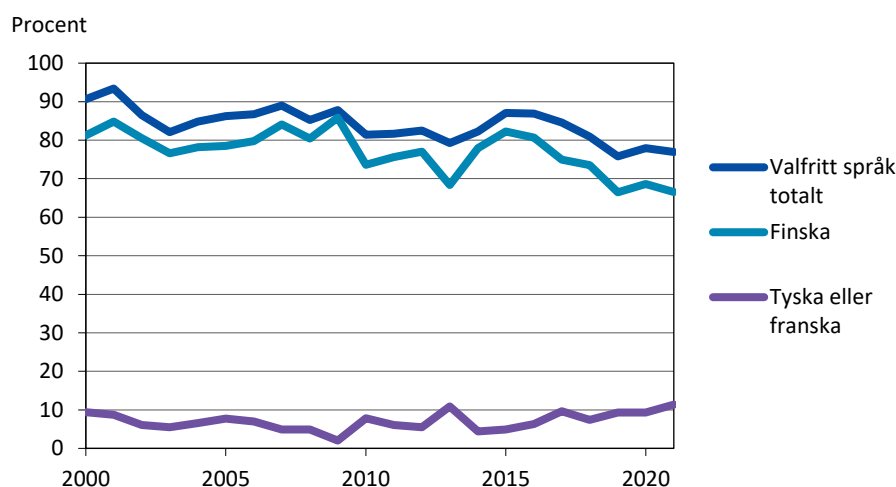
Not: Diagrammet omfattar inte elever i träningsundervisningen.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Andelen elever som läser finska i årskurs 6 har minskat kraftigt sedan år 2000

I början av 2000-talet läste över 90 procent av alla sexor ett frivilligt språk, vilket kan ses i Figur 8 på nästa sida. Sedan dess har deltagandet sjunkit och den negativa trenden fortsätter även hösten 2022 då andelen är nere på 75 procent, 2 procentenheter lägre än året innan. Det är främst studierna i det klart största språket, finska, som minskat, från över 80 procent år 2000 till 65 procent aktuell höst. Andelen som läser de övriga två frivilliga språken i årskurs sex, tyska och franska, har legat på mellan fyra och elva procent under samma tidsperiod.

Figur 8. Andel av eleverna i årskurs sex som läser ett frivilligt språk hösten 2000–2022, efter språk

Not: Diagrammet omfattar inte elever i träningsundervisningen.
Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Elever som inte läser något frivilligt språk alls ökar på högstadiet

På högstadiet är andelen som läser ett frivilligt språk 45 procent, 21 procent läser två språk och resterande 34 procent läser inte något frivilligt språk alls. Det är nästan dubbelt så vanligt att läsa två språk bland flickorna som bland pojkarna.

Knappt hälften av eleverna på högstadiet läser finska som frivilligt språk, vilket är väldigt lågt sett till tidigare år. Sedan 2012 har andelen som läser finska aldrig varit under 55 procent. Trots detta är finskan fortfarande det språk flest läser. Det näst största språket är tyska, vilket läses av 17 procent. Även denna andel är låg sett till tidigare år. I stället ökar gruppen som inte läser något frivilligt språk alls, från 28 procent hösten 2021 till 34 hösten 2022. Ett språk som tycks öka i popularitet är spanska, vilket läses av över en tiondel av eleverna på högstadiet hösten 2022. Språket introducerades som valbart språk så sent som förra året, då åtta procent av högstadieleverna valde att läsa språket.

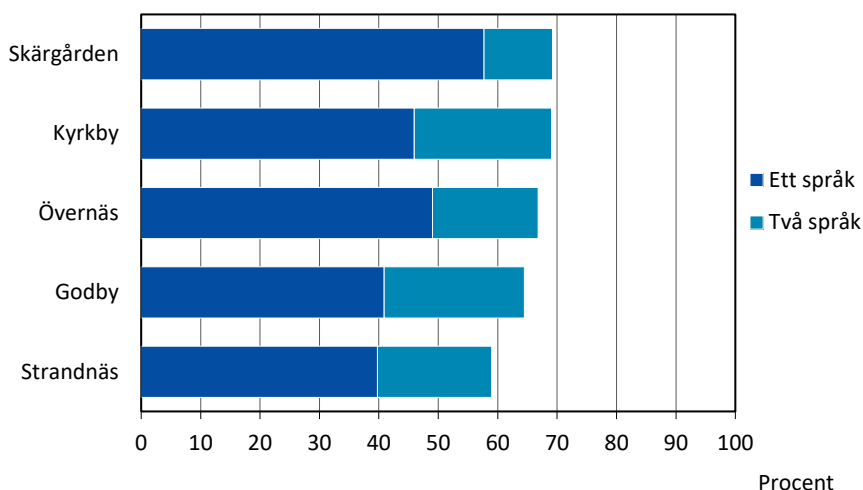
Tabell 7. Frivilliga språkstudier på högstadiet efter kön och språk hösten 2022

Antal språk	Totalt		Flickor	Pojkar
	Antal	Procent	Procent	
De enskilda språken				
Antal språk				
Inget frivilligt språk	355	34,1	30,0	37,9
Ett språk	467	44,9	42,2	47,3
Två språk	219	21,0	27,8	14,8
De enskilda språken				
Finska	515	49,5	51,8	47,3
Tyska	178	17,1	17,6	16,6
Franska	100	9,6	12,2	7,2
Spanska	111	10,7	16,2	5,5

Not: Tabellen omfattar inte elever i träningsundervisningen.
Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

I skärgårdens skolor och på Kyrkby högstadieskola läser nästan 70 procent av eleverna i årkurs nio minst ett frivilligt språk hösten 2022, vilket är högst bland högstadieskolorna på Åland (Figur 9). Andelen som läser två frivilliga språk är störst på Godby- och Kyrkby högstadieskola, där 23 procent läser två språk. I skärgården läser bara 11 procent av niorna två språk.

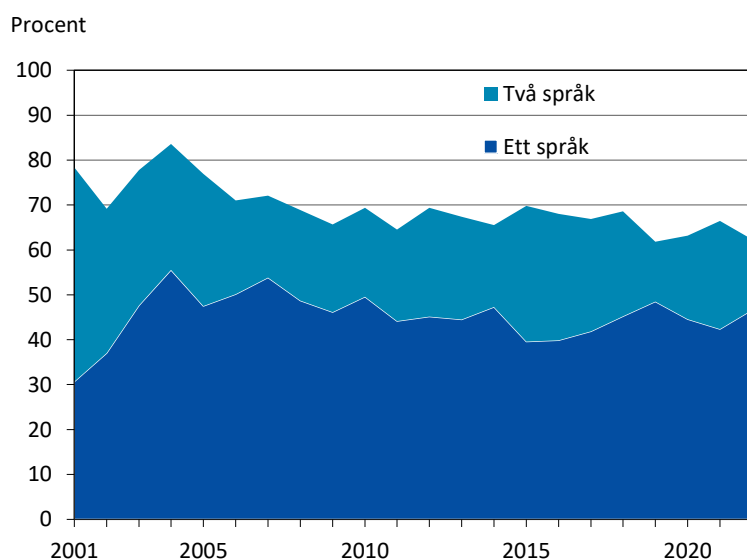
Figur 9. Andel av högstadieeleverna som läser frivilliga språk hösten 2022, efter skola och antal språk

Not: Diagrammet omfattar inte elever i träningsundervisningen.
Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Under större delen av 00-talet läste över 70 procent av eleverna i årkurs nio minst ett frivilligt språk. Därefter har andelen sjunkit något och i stället legat under 70 procent, vilket kan ses i Figur 10. Hösten 2022 är denna andel närmare 60 procent och det är främst andelen som läser två språk som sjunkit. Under hela den redovisade perioden har det varit mest populärt att läsa ett språk, förutom 2001 då flest i stället läste två språk.

Figur 10. Andel av eleverna i årkurs nio som läser frivilliga språk hösten 2001–2022, efter antal språk

Not: Diagrammet omfattar inte elever i träningsundervisningen.
Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Övrigt om grundskolan

Fler pojkar än flickor läser tillvalsämnena

Förutom de frivilliga språken har högstadieläverna möjlighet att läsa andra tillvalsämnen för att komma upp till de obligatoriska 30 lektionstimmarna per vecka. Vilka tillvalsämnen som erbjuds varierar stort i de olika skolorna och för att förenkla redovisningen har de klassificerats i de huvudkategorier som presenteras i Tabell 8.

Idrott är det ämnesområde som valts av flest elever. Inom kategorin idrott har skolorna rapporterat tillvalsämnen som friskvård, gruppträning och just idrott. Det är fler pojkar än flickor som läser tillvalsämnen och störst skillnad mellan könen återfinns inom ämneskategorierna språk och idrott där pojkarna dominerar. Flickorna är i stället flest bland de som valt ett ämne inom musik, bildkonst och hemkunskap.

Tabell 8. Elevernas val av tillvalsämnen på högstadiet efter ämne och kön hösten 2022

Ämne	Totalt	Flickor	Pojkar
Totalt	1 041	424	617
Svenska	93	28	65
Matematik	93	28	65
Fysik, kemi	-	-	-
Biologi	-	-	-
Samhällskunskap	-	-	-
Språk	106	36	70
Musik, bildkonst	168	93	75
Slöjd	3	1	2
Idrott	214	67	147
Hemkunskap	77	51	26
Övriga ämnen	287	120	167

Not: A2-, B1- och B2-språken ingår inte i dessa uppgifter.

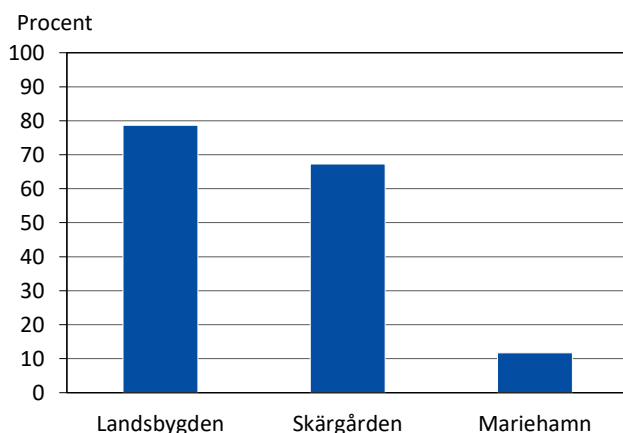
Samma elev kan ha flera än ett tillvalsämne.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik

Nästan fyra femtedelar av eleverna på landsbygden får skolskjuts

Drygt hälften av de åländska grundskoleeleverna får någon form av skolskjuts till skolan. Andelen är högst på landsbygden, där nästan 80 procent av eleverna får skolskjuts och lägst i Mariehamn där andelen är 12 procent. De elever i Mariehamn som får skolskjuts utgörs i huvudsak av elever från Järsö/Nåtö- eller Solberget/Kalmarnäs-områdena. Andelen elever som får skolskjuts har varit i stort sett oförändrad under 2000-talet.

Figur 11. Andel elever som får skolskjuts hösten 2022, efter region

Not: Regionindelningen avser skolornas läge och inte elevernas hemkommuner.

Källa: ÅSUB Utbildningsstatistik